

2. hafta

Tarihteki Önemli Tarımsal Epidemiler

Çeltik kahverengi lekeli hastalığı (*Bipolaris oryzae*, syn. *Helminthosporium oryzae*) Hindistan ve Bangladeş'te 1942-1943 yılında yapmış olduğu salgında üründe %50-90 oranında zarara neden olarak kıtlığa ve sonuçta da 2 milyon insanın ölümüne neden olmuştur. Bu ülkelerde bu hastalıkların yol açtığı yıllık ekonomik kayıp 100 milyar ABD doları olarak hesaplanmıştır.

Tarihteki Önemli Tarımsal Epidemiler

1970-71 yıllarında, Güney mısır yaprak yanıklığı hastalığı (Southern corn leaf blight) ABD'de önemli ekonomik kayıplara neden olmuştur. Eşeysiz dönemi *Bipolaris maydis* olan, *Cochliobolus heterostrophus*'un T-ırkı nın neden olduğu bu hastalık ABD'de mısır yetiştirilen alanların %15'inde zarar oluşturarak, yaklaşık 1 milyar ABD doları zarara yol açmıştır (Bruns, 2017).

Tarihteki Önemli Tarımsal Epidemiler

Ayrıca, tahıllarda özellikle de çavdarda hastalık yapan Çavdar mahmuzu hastalığının (*Claviceps purpurea*) oluşturduğu ergotların neden olduğu toksisiteden dolayı 11. yüzyıldan 20. yüzyılın ortalarına kadar binlerce insan ve hayvan zarar görmüştür. Bununla ilgili olarak Avrupa (Fransa, İngiltere, Rusya) ve Afrika (Etiyopya)'da binlerce insan ve çok daha fazla hayvanın (at, besi hayvanları ve hindi vb.) sakat kaldığına ve öldüğüne dair kayıtlar mevcuttur (Agrios, 2005).

Bir bölgeye yeni girmiş olan hastalık ve zararlıların potansiyel olarak temel bitkisel ürünleri tehdit etme ihtimali vardır. Örnek vermek gerekirse, Demokratik Kongo Cumhuriyeti ve Ruanda çiftçisinin gelirinin sırasıyla %90 ve %60-80'ni karşılayan muz üretimi ne yazık ki Panama hastalığı olarak da bilinen muz fusarium solgunluğu *Fusarium oxysporum* f. sp. *cubense* tropikal ırk 4 tarafından ciddi bir biçimde tehdit altındadır. Bu ülkelerde muz üretiminde zararlılardan kaynaklanan herhangi bir azalma gıda güvenliği ve yaşam üzerinde ciddi olumsuz etkilere sahiptir.

Bir çok bitkide (asma, turunçgil, şeftali, erik, zeytin, badem, kahve, zakkum, pekan cevizi, yaban mersini ve bazı orman ağaçlarında) ekonomik önemde hastalığa yol açan *Xylella fastidiosa* için ülkemizin de üyesi olduğu Avrupa ve Akdeniz Bitki Koruma Organizasyonu (EPPO)'nun A2 karantina listesinde yer almasına rağmen oluşturabileceği ekonomik kayıptan dolayı bu organizma için özel bir alarm statüsü oluşturulmuştur.

Ülkemizde Durum

- Ülkemizde kültür bitkilerinde görülen belli başlı hastalıklara bakılacak olursa,

Hububatta pas ve sürme,

Bağlarda mildiyö ve külleme,

Sert çekirdekli meyve ağaçlarında monilya,

Elma ve armutta karaleke,

Şeftalide yaprak kıvrıcıklığı,

Tütünde mavi küf,

Patateste mildiyö

hastalıkları sayılabilir.